

ORGANELE SILVICE ALE COMUNITĂȚII DE AVERE A FOSTULUI REGIMENT GRĂNICERESC NR. 13 DIN CARANSEBEȘ

Ovidiu Roșu

Cuvinte cheie: *comunitatea de avere a fostului regiment grăniceresc nr 13 Caransebeș*

Keywords: *Banat, 18th – 19th c., wealth community, 13th Romanian Border Regiment*

Comunitatea de Avere a fostului Regiment confiniar româno-bănățean nr.13 din Caransebeș, pe scurt Comunitatea de Avere din Caransebeș, a fost timp de 81 de ani una dintre cele mai importante instituții pentru românii așezați în 94 de sate de pe Valea Bistrei, Valea Timișului, Valea Cernei și Valea Almăjului.

Rădăcinile ei se întind în timp, în perioada intrării Banatului sub stăpânirea austriacă, când, pentru a-i motiva pe locuitorii zonei să intre în structurile confiniare, autoritățile de la Viena prin Wald Regulativul din 24 aprilie 1787 instituie și reglementează dreptul grănicerilor la lemne, pășune și produse forestiere din pădurile imperiale fără nici o plată, dar numai pentru acoperirea necesităților gospodăriilor proprii.

În momentul desființării Regimentului confiniar româno-bănățean nr. 13, în anul 1872, prin dispoziție imperială¹, drepturile de servitute forestieră ale grănicerilor au fost răscumpărate, în locul acestora primind în deplină proprietate jumătate din domeniul forestier, asupra căruia și-au exercitat drepturile de servitute².

Iancu Conciatu în „Probleme economice bănățene”, vorbind de începuturile comunității, arată că, inițial, familiile foștilor grăniceri ar fi trebuit să primească în deplină proprietate toate cele 500 000 jughere cadastrale de păduri, asupra cărora și-au exercitat dreptul de servitute forestieră. Guvernul maghiar s-a opus acestei inițiative deoarece nu putea îngădui, ca toate pădurile să fie cedate unei societăți românești militarizate

la granița României, și nu putea renunța la clădirile publice. Doar astfel Viena a acceptat ca familiile grănicerilor să fie împroprietărite cu jumătate din teritoriile împădurite și cu câteva clădiri din Caransebeș strict necesare administrării acestei averi, iar restul edificiilor, care s-au aflat în proprietatea regimentului în Băile Herculane, Caransebeș, Bozovici și în alte localități, au trecut în proprietatea imperiului³.

Pentru administrarea celor 251 919 jug 12 st.p., care au intrat în proprietatea necondiționată a celor 94 comune grănicerești, cuprinzând 216 068 jughere 379 st.p. pădure, 4872 jug. 1175 st.p. pășune, 29 453 jug 644 st.p. munți, 1524 jug., 1014 st.p. teren neproductiv , a fost înființată Comunitatea de Avere a fostului Regiment confinar româno – bănățean nr. 13 din Caransebeș⁴.

Aurel Moacă, președintele provizoriu al comunității, în adunarea generală extraordinară din 4 ianuarie 1923 definea Comunitatea de Avere din Caransebeș ca fiind: „împroprietărirea, sau mai bine zis împădurirea țăranilor, nu după individ, căci fiind vorba de păduri și de locuri de pășune aceea nu se poate face, ci este împroprietărirea, împădurirea țăranilor după familii, susținându-se proprietatea comună a tuturor familiilor grănicerești, trecută la cartea funduară sub denumirea: „Comunitatea de Avere a fostului regiment confinar româno – bănățean nr. 13”⁵. Comunitatea de Avere era condusă de organe alese dintre locuitorii celor 94 de comune grănicerești, formate din: președinte, comitet și adunarea generală⁶. Activitatea silvică era în competența organelor de specialitate : ingineri silvici, contabili, brigadieri și pădurari.

Rolul și componența structurilor silvice erau stabilite prin statutul din 1879. Oficiul de economie, subordonat direct Comitetului Comunității de Avere din Caransebeș era organul central de conducere cu sediul în Caransebeș și cuprindea: un administrator silvanal, un controlor, care era și contabil, un cancelist, un diurnist și un servitor⁷.

Personalul exterior a fost repartizat în cinci foresterii (Caransebeș, Ohababistra, Teregova, Orșova și Bozovici) și era format din cel puțin patru forestieri și personalul de pază necesar⁸.

Greutățile începutului au fost foarte mari, deoarece serviciile trebuiau să-și desfășoare activitatea în spații improprii. În data de 27 decembrie 1878 comisia regimentară, a solicitat comisiei, care se ocupa cu „administrarea realităților, care sunt proprietatea Comunității de Avere”, să îi pună la dispoziție „așa numitul quartir de maior, sala de ședință și edificiul școlar”

pentru cancelarie și oficiul de economie. Cererea a fost respinsă, pe motivul că spațiile menționate erau destinate locuinței comitelui suprem și solicitarea a fost trimisă ministerului pentru rezolvare. În aceste condiții au fost închiriate pentru cancelarie „două chilii” în casa cu nr. 636 din Caransebeș pentru care se plătea 20 fl. chirie pe lună⁹.

Și „Calendarul Românilor pe anul bisect de la Cristos 1904: ” arăta că „dacă luăm în considerațiune că, Comunitatea de Avere, la început, n-a avut nici casă, nici masă, iar membrii Comitetului și funcționarii săi au fost plasați în două odăi serăcicioase și pe deasupra trebuiau să-și cumpere din avutul propriu chiar și recvizitele de scris, ne putem închipui greutățile nespuse ale începutului.”¹⁰.

În anul 1904, datorită înmulțirii „organelor oficioase” și a personalului, a apărut nevoia introducerii mai multor simplificări și reforme în administrația internă. Dacă până la 30 septembrie 1904, comitetul și oficiul de economie au funcționat ca oficii de sine stătătoare și au ținut secretariatul separat, de la această dată registrul de intrare-ieșire al celor două a fost comasat. Tot atunci casa principală și casa oficiului de economie au fost unite, de asemenea și contabilitatea celor două case, care în ultimii ani a îngreunat foarte mult activitatea foresteriilor¹¹.

Necesitatea reorganizării administrației¹² și adaptarea acesteia la noile realități apărute după anul 1918 au fost subliniate de președintele Comunității de Avere, inginerul silvic Simion Simu, chiar în 18 noiembrie 1920, ziua în care a fost ales președinte. Ca reprezentant al „generației tinere”, acesta preconizează reorganizarea oficiului economic și a serviciului tehnic, printr-o descentralizare a muncii în diferite resorturi, dând astfel posibilitatea conducătorilor serviciilor „de a-și afirma capacitatea de muncă în întreaga latitudine”. „Astfel vom ajunge ca producția averii noastre, căzute în mâini străine să o înfăptuim noi cu puterile noastre proprii, asigurând întreg venitul averii pentru împăduriți. Prin reorganizarea serviciilor existente și revizuirea sau rezilierea contractelor vom ajunge în scurt timp la o îmbunătățire a veniturilor Comunității de Avere, încât ni se va da posibilitatea a pune în aplicare o politică socială pe teritoriile instituției noastre pentru a ridica granița ca un focar de adevărată cultură românească și mână în mână cu statul, prin ajutor reciproc, în scurtă vreme să punem pe baze solide programul economic și cultural al populației grănicerești.”¹³. Necesitatea reorganizării serviciilor a fost motivată de faptul că, după anul 1914, când aproape toți

inginerii au fost înrolați, Comunitatea de Avere a intrat în „criza dezagregării serviciilor administrative”¹⁴. Pe lângă faptul că a rămas fără funcționari, s-a adăugat și lipsa muncitorilor și astfel „munca productivă a scăzut aproape la zero, la fel și venitele instituției”, anul 1920 încheindu-se cu un deficit de peste 200 000 lei¹⁵.

Problema personalului a fost rezolvată în anii următori. La 4 ianuarie 1923 inginerul Simion Simu, făcând un bilanț al celor doi ani de când se află la cârma instituției, menționa: „acum doi ani administrația era în descompunere, aveam numai 6 funcționari superiori – azi avem 16 și o administrație în plină funcțiune, acum 2 ani existau 3 foresterii fără conducător și cu lacune, azi avem ordine pe toată linia, acum 2 ani aveam restanțe extraordinare și socoțile neîncheiate pe 3 ani, azi avem o casă cu prisosințe de milioane, bugete reale și un nou sistem de economie rațională – exploatarea în regie proprie”. „Noi, generație tânără (și cei care aderă la principiile noastre de gospodărie rațională pusă în practică din 1919-1920) am refăcut gospodăria Comunității de Avere, astfel încât aceasta să se poată mândri cu o administrație și o economie mult superioară domeniilor statului. Cei care azi vor avea cinstea de a prelua conducerea primesc un edificiu renovat, cu o economie și o administrație bine organizată, cu principii economie bine definite, cu finanțe bine echilibrate, dar și cu venituri de câteva milioane pe an.”¹⁶.

În raportul Comitetului Comunității de Avere către adunarea generală a reprezentanței din 26 august 1921 sunt precizate modificările înfăptuite în organizarea serviciilor. Serviciul intern, cu sistemul centralist al oficiului de economie depășit de sfera largită de probleme apărute, prin descentralizare, a fost împărțit în două secții mari: Secția tehnică (Oficiul de Economie) și secția financiară, care prin șefii lor erau subordonate comitetului și respectiv președintelui, „iar între dânsese erau independente și coordonate”¹⁷.

„Proiectul de organizare”, la a cărui elaborare a luat parte și reprezentantul grănicer Dr. I. Sârbu și care urma să stea la baza „economiei” Comunității de Avere, fost supus spre aprobare adunării generale în anul 1921 și cuprindea următoarea structură:

A. SERVICIUL TEHNIC

Oficiul de economie cu secțiile prevăzute de la nr. 1-11.

1. Șef: Director silvic.
 2. Subșef: Subdirectorul silvic.
- 1-2 Oficianți (dactilograf) și un servitor.

Toate actele tehnice-silvice ajunse la acest oficiu vor fi deschise de subdirector, care le va înainta directorului și de acolo vor fi repartizate pe subsecții.

a. BIROUL ADMINISTRATIV

1. Șef de birou.
2. Arhivar.
3. Servitor.

Acest birou, pe lângă activitatea de secretariat și arhivă, „va ține evidența tipăriturilor, a imprimantelor, a hârtiei, a creioanelor și a uneltelor de scris precum și a agendelor ce se țin de economatul oficiilor Comunității de Avere cu excepția internatului și a foresteriilor”.

1. Secția amenajărilor „Taxația”

Șef: inginer silvic ca taxator, ajutat de doi ingineri tineri.

Ea va avea în subordine biroul de geodezie compus din un geodez și doi desenători.

Această secție, împreună cu biroul subordonat, va taxa complexele, toate pădurile Comunității de Avere, le va măsura, va compune planurile de amenajare, va face mapele și planurile necesare, va fixa hotarele teritoriilor Comunității de Avere, va ține evidența ocupațiilor, a tăieturilor comunelor împădurite și ale diferitelor firme contractante, va controla executarea tuturor exploatărilor de amenajare și executarea reîmpăduririlor prescrise de aceste planuri.

2. Secția exploatărilor „Regia”

Șef: un inginer silvic.

Un contabil.

Un scriitor

Ea va conduce toate exploatățile în regie și va întocmi planurile și preliminarile necesare fiecărei întreprinderi în parte.

3. Secția Edilelor

Șef: un inginer.

Un desenator.

Aceasta va întocmi toate planurile de construcții, iar în colaborare cu Secția „Regia” și planurile lucrărilor necesare transportării produselor acestei secții.

4. Secția Silvică-Agrară

Șef: Subdirectorul.

Un oficiant.

Se va ocupa de problemele de natură agrară ca : exproprieri, arende, ocupațiunea poienilor și a munților subalpini, rezolvarea cererilor pentru tăieturile comunale, a celor referitoare la drepturile împăduririlor, ș.a.

Foresteriile considerate ca secții distincte:

5. Ohababistra: Șef- un inginer silvic și personalul necesar.
6. Caransebeș: Șef - un inginer silvic și personalul necesar.
7. Teregova: Șef - un inginer silvic și personalul necesar.
8. Orșova: Șef - un inginer silvic și personalul necesar.
9. Bozovici: Șef - un inginer silvic și personalul necesar.

10. Secția Internat:

Un director.

Un econom și personalul necesar.

11. Secția Contabilității centrale

Șef: un contabil șef.

Un casier

Un controlor

Unu-doi scriitori

Toate cele 11 unsprezece secții erau subordonate Serviciului Tehnic căruia îi înaintau toate propunerile pentru a le înainta comitetului¹⁸.

B. SERVICIUL FINANCIAR

Va fi un serviciu de finanțare, desfacere, cumpărare în comun și de credit. Se va ocupa de identificarea debușeurilor comerciale pe toate piețele României întregite și în străinătate.

În sprijinul înființării acestui serviciu erau:

a. Faptul că atât grănicerii, cât și străinii din graniță vor avea mai bine asigurate interesele materiale, dacă profitul va fi depus la banca instituției.

b. Bani lichizi aflați în casa Comunității de Avere vor putea fi folosiți cu profit.

c. Înlăturarea din graniță a cămătarilor „care și azi fără milă despoie poporul”, ș.a.

El era împărțit în:

- a. Subsecția comercială.
- b. Subsecția hipotecară.
- c. Biroul de informații.
- d. Subsecția juridică.

Înființarea Serviciului Financiar „era proiectată în vederea exploatărilor în regie proprie și a depășirii sferei de activitate de până acum a gospodăriei noastre, precum și a multor agende financiare și comerciale care ne așteaptă în viitor.”¹⁹.

În anul 1923 Serviciul amenajărilor silvice în conformitate cu ordinul circular nr. 59 452 din 9 iunie 1923 al Ministerului de Domenii a avut un rol esențial în redactarea amenajamentelor, care aveau ca scop principal acoperirea necesităților împăduriților. Prin acestea erau destinate, pentru fiecare comună împădurită, porțiuni de pădure separate și destul de mari, pentru a asigura în permanență pe seama împăduriților drepturile lor la produse silvice, conform regulamentelor și instrucțiunilor în vigoare.

Suprafețele forestiere rămase după defalcarea porțiunilor de pădure destinate împăduriților urmau să fie amenajate pentru a fi puse în valoare ,cu precădere, în baza principiului regiei proprii²⁰.

Serviciilor arătate li s-a adăugat *Serviciul pentru îmbunătățiri agricole* înființat în anul 1930, care avea drept scop sprijinirea și îmbunătățirea agriculturii din granița bănățeană²¹.

Organizarea serviciilor era, alături de îmbunătățirea situației financiare și de consolidarea economică a instituției, una dintre cele mai importante măsuri cuprinse în planul consiliului de administrație al Comunității de Avere din Caransebeș în primăvara anului 1933²².

Din raportul inginerului silvic G. Dumitrescu, inspector general la Centrala Cooperativă de Organizare, Îndrumare și Control din data de 28 mai 1936 reiese că personalul tehnic și administrativ al Comunității de Avere cuprindea 149 funcționari repartizați astfel:

În administrația centrală:

- Cinci ingineri silvici bugetari.
- Opt funcționari bugetari.
- Trei diurniști bugetari.
- Patru personal de serviciu.
- Un medic.
- Un avocat.

În serviciul exterior:

- Cinci ingineri silvici șefi de ocoale.
- Un conductor silvic ajutor.
- Un secretar de cancelarie la ocoale.
- Patru brigadieri silvici de cancelarie la ocoale.

- Trei pădurari.
- Doi ajutori de pădurari.
- Trei camerişti.
- Şaisprezece brigadieri silvici şefi de brigadă.
- Şapte brigadieri silvici şefi de canton.
- Şaptezeci şi doi de pădurari.
- Treisprezece ajutori de pădurari.

Totalul salariilor funcţionarilor Comunităţii de Avere era de 334 616 lei lunar ceea ce reprezintă 4 015 392 lei anual, adică 45 % din cifra de venituri prevăzută pe 1936²³.

Proiectul de regulament al serviciilor centrale ale Comunităţii de Avere din anul 1929²⁴ a servit drept bază pentru Regulamentul de serviciu aprobat de adunarea generală a Comunităţii de Avere în data de 22 februarie 1941²⁵.

Regulamentul de serviciu din 1941 stabilea serviciile subordonate Direcţiunii Silvice. Acestea erau:

- a. Serviciul administrativ.
- b. Serviciul tehnic.
- c. Contabilitatea şi caseria.
- d. Serviciul controlului extern.
- e. Toate ocoalele silvice.
- f. Lucrările în regie.
- g. Administraţia stabilimentelor din Băile Herculane.

Serviciul administrativ avea în sarcina sa lucrările referitoare la cauzele grănicereşti, la personal, la contencios, la registratură, la arhivă şi la procurarea de materiale de birou. Personalul repartizat acestui serviciu era format din un inginer silvic ca şef de serviciu, un jurisconsult, medicii instituţiei, secretarul preşedintelui şi al directorului, un şef de birou, un arhivar, un registrator, un expeditor, o dactilografă, servitorii şi îngrijitorii caselor din Caransebeş şi Băile Herculane²⁶.

Serviciul tehnic se ocupa de amenajarea pădurilor, de exploatare, plantaţii, pepiniere şi construcţii. El compunea şi urmărea aplicarea amenajamentelor, inspecta, controla şi verifica estimările, delimitările parchetelor şi executarea contractelor cu societăţile exploatare, se ocupa de autorizaţiile de exploatare şi de depunerea garanţiilor de reîmpădurire, întocmea tabelele suprafeţelor care vor fi puse în lucru, exploatează produsele forestiere în regie proprie, delimita perimetrul poienilor, al

terenurilor încălcate, al pășunilor alpine, al terenurilor de vânătoare și al suprafețelor de pe care se va recolta ghinda. Personalul serviciului cuprindea: doi ingineri silvici, un desenator și un copist²⁷.

Serviciul tehnic se ocupa de amenajarea pădurilor, de exploatare, plantații, pepiniere și construcții. El compunea și urmărea aplicarea amenajamentelor, inspecta, controla și verifica estimările, delimitările parchetelor și executarea contractelor cu societățile exploatare, se ocupa de autorizațiile de exploatare și de depunerea garanțiilor de reîmpădurire, întocmea tabelele suprafețelor care vor fi puse în lucru, exploatează produsele forestiere în regie proprie, delimita perimetrul poienilor, al terenurilor încălcate, al pășunilor alpine, al terenurilor de vânătoare și al suprafețelor de pe care se va recolta ghinda. Personalul serviciului cuprindea: doi ingineri silvici, un desenator și un copist²⁸.

Ocoalele silvice erau conduse de către un inginer silvic și în rândul personalului, intrau: brigadieri, pădurari și ajutoari de pădurari.

În atribuțiile șefului de ocol intrau:

1. Administrarea pădurilor și a altor bunuri ale Comunității de Avere.
2. Reprezentarea Comunității de Avere, pe bază de delegație în fața justiției.
3. Întocmirea bugetului de venituri și cheltuieli al ocolului pentru anul următor și tarifele anuale.
4. Înaintarea către Direcțiunea Silvică până la 1 decembrie a unui program de lucru pentru toate lucrările de punere în exploatare, pepiniere, plantații, construcții care vor fi executate în anul următor.
5. Controlarea exploatărilor prin antrepriză, conducerea exploatărilor în regie și executarea toate lucrările de inventariere legate de aceste exploatări.
6. Efectuarea pe teren a tuturor delimitărilor, a ridicărilor în plan, a estimărilor și revizuirilor de amenajamente.
7. Inspectarea tuturor pădurilor din raza ocolului cel puțin de două ori pe an și constatarea tăierile nejustificate.
8. Constatarea imediată a incendiilor de pădure și coordonarea lucrărilor de stingere și remediere.

Aplicarea legii vânatului și a pescuitului, ș.a.²⁹.

Conducatorul silvic era ajutorul șefului de ocol în toate lucrările tehnice de pe teren.

Brigadierii silvici erau însărcinați cu paza și controlul pădurilor. După depunerea jurământului, primeau cercul de inspecție, harta de la ocol și, în prezența șefului de ocol, a predătorului și a personalului de la cantoane se trecea la predarea cercului de inspecție. Cu această ocazie erau traversate toate pădurile, predându-se hotarele, parchetele, plantațiile, pepinierele, stocurile de lemne, instalațiile forestiere, casele, obiectele de inventar, ș.a. Brigadierul era responsabil de bună pază a cantoanelor din raza lui de activitate, pe care le inspecta cel puțin de patru ori pe lună și de reprimarea comiterii delictelor silvice.

Pădurarii erau însărcinați cu paza pădurilor. După depunerea jurământului, introducerea în serviciu se realiza de șeful de ocol în prezența brigadierului.

Șeful de ocol sau delegatul său, însoțit de noul pădurar, de vechiul pădurar și de brigadierul respectiv, parcurgea limitele cantonului, arătând noului pădurar semnele de hotar, eventualele încălcări, litigii, etc. Pădurarului i se predau parchetele grănicerești și cele exploatare prin antrepriză sau regie, toate materialele fasonate sau stivuite, toate semnele de opriri, pepinierele, plantațiile, lăstărișurile, poienile, terenurile încălcate, terenurile de hrană și parcurile de pe raza cantonului. De asemenea i se predau ciocanele, compasurile, instrumentele, broșurile, regulamentele, legea vânatului, codul silvic, legea pescuitului, procesele verbale de delict silvic, condicile de serviciu precum și diferitele ordine ce trebuie să le execute.

Pădurarii exercitau sub supravegherea și îndrumarea superiorilor lor paza și poliția pădurii, care le era încredințată. La arendările de poieni și terenuri încălcate, controlau dacă arendașii păstrau destinația inițială a acestora, verificau dacă, la pășune, erau trimise numai vitele scrise și numai în locurile permise, aveau grijă, ca la recoltarea fânului, prin cosirea sau secerarea ierbii să nu se taie puietii sau lăstarii. Ei raportau anual șefului de ocol situația uscăturilor din cantoanele lor, la fasonarea materialelor în regie, urmăreau ca tăierea arborilor să se facă cât mai aproape de rădăcină, respectându-se marca aplicată pe tulpină, iar doborârea arborelui să se facă astfel, ca prin căderea sa să se cauzeze cât mai puține pagube în lăstăriș sau în semințișul preexistent. Eliberarea materialelor din cantonul pădurarului se făcea doar în prezența brigadierului³⁰.

În anul 1929 domeniul Comunității de Avere din Caransebeș era împărțit în ocoale silvice, brigăzi și cantoane.

Fiecare ocol silvic avea la birou: un inginer silvic ca șef de ocol, un brigadier, un pădurar și un ajutor de pădurar care era și camerist și era structurat astfel:

A. OCOLUL SILVIC OHABA BISTRA cuprinzând :

I. BRIGADA OBREJA cu cantoanele: Ciuta, Obreja I, Obreja II și Glimboca.

II. BRIGADA CIREȘA-MARGA cu cantoanele : Ohababistra I, Cireșa, Valea Bistrei și Marga I.

III. BRIGADA MARGA cu cantoanele : Marga II, Mărul I, Mărul II și Mărul III.

IV. BRIGADA VAR cu cantoanele : Crâjma, Ohababistra II, Var I și Var II.

B. OCOLUL SILVIC CARANSEBEȘ cuprinzând :

I. BRIGADA BORLOVA cu cantoanele: Dalci-Zărvești, Ruieni, Turnu, Borlova I, Borlova II, Vârciorova I și Vârciorova II.

II. BRIGADA CARANSEBEȘ cu cantoanele : Caransebeș, Lindenfeld, Poiana, Petroșnița I, Petroșnița II, Goleț și Bucșnița.

C. OCOLUL SILVIC TEREHOVA cuprinzând :

I. BRIGADA ARMENIȘ-SLATINA cu cantoanele : Ilova-Sadova, Armeniș, Feneș și Rusca.

II. BRIGADA CORNEREVA-BOGÂLTIN cu cantoanele : Cornereva I, Cornereva II, Bogâltin și Poiana Rusca-Cozia.

III. BRIGADA VERENDIN cu cantoanele : Pârvova, Mehadia, Verendin și Purcaiu.

IV. BRIGADA TIMIȘ SLATINA cu cantoanele : Wolfsberg (Gârâna), Weidenthal (Brebunou), Timiș Slatina, Sadova Veche și Terehovala.

D. OCOLUL SILVIC ORȘOVA cuprinzând :

I. BRIGADA PLAVIȘEVIȚA cu cantoanele : Plavisevița I, Plavisevița II, Tisovița, Eibenthal, Dubova și Ogradeva Veche.

II. BRIGADA ORȘOVA cu cantoanele : Ogradeva Nouă, Eselnița, Jupalnic, Topleț I, Topleț II, Topleț III, Bârza.

III. BRIGADA MEHADIA cu cantoanele : Mehadia I, Valea Bolvașnița și Polom.

IV. BRIGADA IABLANIȚA cu cantoanele : Mehadia II, Mehadia III, Mehadia IV, Pecinișca, Iablanița, Petnic și Globu Craiovei.

E. OCOLUL SILVIC ORȘOVA cuprinzând :

I. BRIGADA BOZOVICI cu cantoanele :Bozovici I, Bozovici II, Bozovici III, Lăpușnic, Mocerîș I, Mocerîș II, Șopotu Nou I și Șopotu Nou II.

II. BRIGADA DALBOȘEȚ cu cantoanele : Ravensca, Dalboșeț I, Dalboșeț II, Șopotu Vechi și Gârbovăț.

III. BRIGADA PRIGOR RUDĂRIA cu cantoanele : Bănia, Rudăria I, Rudăria II, Prigor, Putna și Șumița.

IV. BRIGADA BORLOVENII VECHI cu cantoanele :Prilipăț, Pătaș, Borlovenii Vechi, Borlovenii Noi și Petroasa³¹.

Pentru oficianții silvanali, pentru primcodreni și pentru codreni, deoarece uniforma de până atunci, nu mai corespundea cerințelor, în luna noiembrie 1908 au fost introduse următoarele insigne și uniforme:

a. Insignele aplicate pe gulerul bluzei arătau rangul:

1. Practicant silvanal – frunză de stejar cu 1 ghindă
2. Adjuncți silvanali și forestieri – frunză de stejar cu 2 ghinde.
3. Prim forestieri – frunză de stejar cu 3 ghinde.
4. Magistrați silvanali – frunză de stejar cu 1 ghindă.
5. Primmagistru – frunză de stejar cu 2 ghinde.
6. Director silvanal – frunză de stejar cu 3 ghinde.

Pentru categoriile de la 1 la 3 insignele erau brodate cu aur și se aplicau pe gulerele netede ale bluzelor lor, iar pentru categoriile de 4 la 6 insignele erau brodate cu argint și se aplicau cu sârmă de aur (ca și gulerele de la statul major din armată).

b. Uniformele erau formate din:

1. Pentru oficianții silvanali: „acoperământ de cap, bluză de vară și de iarnă, pantaloni de vară, de iarnă și de călărit, încălțăminte – ghete netede sau cu curele și cisme de piele neagră sau de lac, un căput, o sabie cu găitan, un guler de ploaie și o tașcă pentru scrisori”;

Pentru primcodreni și codreni „culoarea, forma și calitatea pălăriei s-a stabilit asemenea pălăriilor de la jandarmeria regală ungurească, iar purtarea ei era obligatorie pentru paradă. Culoarea bluzei era verde întunecat. Pe dreapta gulerului pe fond verde se aplica la codreni o frunză de argint de 12 mm lată și o frunză de stejar brodată cu argint. Uniforma acestora cuprindea : „pălărie, chipiu, miță, bluză de vară și de iarnă,

pantaloni, încălțăminte – ghete negre, cu curele sau cisme de piele neagră, căput, traistă, cu semnul stabilit pentru codreni, pușca și baioneta.”³².

Șeful de ocol era numit în funcție prin decizia consiliului de administrație, depunea jurământul silvic în conformitate cu articolul 57 din Codul Silvic în prezența directorului silvic sau a delegatului său și apoi se prezenta la post, unde, în prezența inspectorului de control sau a unui inginer silvic delegat de centru, lua în primire ocolul.

La birouri lua în primire arhiva, banii în numerar și actele justificative despre sumele cheltuite în luna în curs, instrumentele topografice, mobilierul de la ocol și de la clădirile Comunității de Avere, aflate pe raza ocolului, toate rechizitele, uneltele de împăduriri, armamentul personalului silvic inferior, ciocanul ocolului și cele repartizate personalului.

Pe teren prelua pe bază de inventar toate imobilele ocolului și cele administrate de ocol: casele de pădurari, casele lucrătorilor, magaziile, barăcile, instalațiile forestiere (căi ferate, poduri, ulucuri, drumuri, fabrici, funiculare, planuri înclinate, automotoare și linii telefonice), vehiculele, vitele și toate pădurile ce intră în administrarea ocolului³³.

Conducerea exploatărilor în regie pe suprafețe mari și pe termene lungi era încredințată unui inginer silvic sau unui specialist angajat de consiliul de administrație, iar pe suprafețe mici și pe unitate de volum era încredințată șefului de ocol.

Personalul auxiliar al exploatărilor în regie era compus din personalul de birou, manipulantul de pădure, șeful depozitului, pădurarii de pe teren, șeful echipelor de întreținere și al mijloacelor de transport, paznicii de zi și de noapte, mecanicii și frânarii.

În atribuțiile șefului exploatărilor în regie intrau administrarea, exploatarea și supravegherea complexului exploatat, rezolvarea corespondenței, întocmirea bugetului exploatării, predarea către șeful de ocol a parchetelor exploatate și curățite de resturile și bracurile care ar împiedica regenerarea pe cale naturală sau artificială a pădurii. El angajează muncitorii necesari la încărcat, descărcat, stivuit și întreținerea mijloacelor de transport, face personal recepțiile de la muncitorii stânenari, ține la zi evidența materialelor fasonate, transportate din pădure, stivuite în depozit, încărcate și livrate, inspectează ziua și noaptea mersul exploatărilor și constată abaterile personalului auxiliar.

Conducerea Hotelului Cerna din Băile Herculane era încredințată unui administrator numit de consiliul de administrație, iar cea a „caselor

grănicerești” tot acestuia sau unui alt administrator separat, în funcție de necesități.

Administratorul conducea și executa toate lucrările privind administrarea, exploatarea și supravegherea hotelului și a caselor grănicerești din Băile Herculane, rezolva și semna corespondența, întocmea bugetul pe anul viitor și tariful camerelor, încasa orice sumă din închirierea camerelor, achita impozitele, salariile, taxele de telefon, timbrele poștale, apa și curentul electric, întocmea și înainta poliției fișele de intrare și de ieșire ale vizitatorilor și distribuia personalului procentele încasate de la vizitatori³⁴.

Tot administratorul se ocupa și de publicitatea hotelului. În anul 1939 au fost publicate mai multe anunțuri în ziarul *Curierul Banatului*³⁵, cu următorul conținut: „Hotelul Cerna din Băile Herculane-nou construit, situat în centrul stațiunii, construit ultramodern, camere de baie, apă caldă și rece, încălzire centrală, restaurant, sală de lectură, apartamente elegante, prețuri moderate, telefon și deschis permanent”³⁶.

În 23 iulie 1945 comitetul provizoriu de gestiune, în conformitate cu legea 348 din 3 mai 1945, a hotărât înființarea *Economatului Comunității de Avere*. Comisia formată din președintele Comunității de Avere Ion Popescu, membrul în comitet și avocatul Comunității de Avere Mihail Feneșan, directorul silvic inginerul Ștefan Bornuz și șefii serviciilor centrale : inginerul Cornel Negrei, inginerul Alexandru Andrei și contabilul șef D. Jian era abilitată să întocmească regulamentul de funcționare, să recruteze personalul și să facă toate demersurile pe lângă autoritățile competente pentru a primi autorizație de funcționare pentru acest „oficiu de aprovizionare”³⁷.

Economatul se ocupa de aprovizionarea angajaților Comunității de Avere din Caransebeș. În 29 august 1945, prin intermediul său, a fost procurată cantitatea de 99,8 m stofă de haine și de paltoane bărbătești de la Fabrica Industria Lânei S.A. Timișoara, care a fost plătită cu 25 vagoane lemne de foc, livrate în gara Crușovăț³⁸.

Ultimele modificări în structura serviciilor au fost făcute în 5 iunie 1946, când comitetul provizoriu de gestiune a hotărât desființarea „Serviciului de control și de dirijare a lucrărilor în regie” înființat prin decizia Nr. 310 C-1945 și readuce controlul și dirijarea lucrărilor în regie proprie în atribuțiile Serviciului Tehnic³⁹ și în 30 iulie 1946 când a fost înființat *Serviciul exploatărilor* condus de inginerul Stroca Damaschin⁴⁰.

Serviciile de specialitate ale Comunității de Avere din Caransebeș în afară de compartimentele care se ocupau de pășuni, au fost desființate în

anul 1948 iar o parte însemnată a personalului a trecut în cadrul ocoalelor silvice de stat.

Comunitatea de Avere a fostului Regiment grăniceresc româno-bănăţean Nr. 13 din Caransebeş în cei 81 de ani de existenţă şi-a lăsat amprenta inconfundabilă asupra „graniţei bănăţene”.

Deviza sub care ea a funcţionat Comunitatea de Avere din Caransebeş a fost „promovarea intereselor economice şi culturale ale graniţei bănăţene”. Acest scop a fost urmărit cu tenacitate de conducători, care s-au implicat în: reconstrucţia clădirilor şi a podurilor distruse de inundaţii, în organizarea pepinierelor de pomi nobili şi a fermelor agro-zootehnice „de model”, în distribuirea de burse pentru elevii şi studenţii, fii de grăniceri, în dotarea bibliotecilor şcolare cu cărţi şi a elevilor cu manuale, în înfiinţarea şi funcţionarea unui internat pentru fii de grăniceri la Caransebeş, în construirea Liceului Traian Doda din Caransebeş, în ridicarea de monumente, în construirea liniei ferate Caransebeş-Haţeg, în cazarea gratuită a grănicerilor la Băile Herculane, ş.a.

Ovidiu Roşu

Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Caraş Severin
Caransebeş

NOTE

1. Maria Cocârţău, *Rolul Comunităţii de Avere în dezvoltarea oraşului Caransebeş*, în Studii şi Comunicări de Istorie şi Etnografie, Caransebeş, 1982, p. 253
2. Petru Nemoianu, *Probleme bănăţene*, Tipografia Naţională, Lugoj, 1910, p. 10.
3. Iancu Conciatu, *Probleme economice bănăţene*, Ed. Curierul Banatului, Timişoara, 1939, p. 143.
4. Antoniu. Marchescu, *Grănicerii bănăţeni şi Comunitatea de Avere*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeş, 1941, p. 315 ; *Ce este Comunitatea de Avere grănicerească din Caransebeş*, Tipografia Corvin, Lugoj, 1944, p. 11 ; Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Caraş-Severin., *Fond Comunitatea de Avere din Caransebeş*, Inv. 492, dosar 11/ 1936, f. 1 ; Liviu Groza, *Generalul Traian Doda*, Ed. Dacia Europa Nova Lugoj, 2000, p. 84.
5. D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeş*, Inv. 720, reg. 1/1923, f. 74v.
6. *Statut despre organismul şi sfera de activitate a Comunităţii de Avere în districtul fostului Regiment confiniariu româno-banatic*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeş, 1892, p. 5.
7. *Statut despre organismul şi sfera de activitate a Comunităţii de Avere în districtul fostului Regiment confiniariu româno-banatic*, Tipografia Diecezană, Caransebeş, 1892, p.9.
8. Marchescu, *Grănicerii bănăţeni şi Comunitatea de Avere*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeş, p. 333.
9. D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeş*, Inv. 720, reg. 1/1873-1881, f. 35v.

10. *Calenarul Românilui pe anul bisect de la Cristos 1904*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, 1903, p. 105.
11. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1905 f. 49v.
12. Iancu Conciatu, *Reorganizarea Comunității de Avere din Banat*, Tipografia Huniadi, Timișoara, 1920, p. 19.
13. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1920 f. 3-4.
14. S. Simu, *Comunitatea de Avere și munca graniței tinere*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, 1922, p. 6.
15. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1923, f. 86v.
16. *Ibidem*, f. 87.
17. *Raportul Comitetului Comunității de Avere către adunarea generală a reprezentanței convocată pe 26 august 1921*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, Nr. 284/C 1921, p. 19-20.
18. *Ibidem*, p. 22-23.
19. *Ibidem*, p.24-25.
20. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1923, f. 113.
21. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1930, f. 63; *Gazeta Oficială a Comunității de Avere, Caransebeș*, 14 iunie 1930, An II, Nr. 6, p. 4.
22. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1931-1934, f. 134.
23. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1934-1936, f. 161-162;
24. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere*, Caransebeș, Inv. 43, dosar 170/1929, f. 2.
25. *Statutul și regulamentele Comunității*, p.79.
26. *Ibidem*, p. 85-86.
27. *Ibidem*, p. 88-89.
28. *Ibidem*, p.93-94
29. *Regulamentul de serviciu al Comunității de Avere din Caransebeș*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, Nr. 8/C 1941, p. 7-13.
30. *Ibidem*, p.9-10
31. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere*, Caransebeș, Inv. 43, dosar 177/1929-1930, f. 172-175.
32. *Idem*, Inv. 720, reg. 1/1908, f. 54.
33. *Regulamentul de serviciu al Comunității de Avere din Caransebeș...*, p. 13.
34. *Ibidem*, pp. 15-16.
35. *Curierul Banatului*, Timișoara, 24 iunie 1939, An XIX, Nr. 26, p. 2.
36. *Ibidem*, 11 iulie 1939, An XIX, Nr. 28, p. 2.
37. D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 194.
38. *Ibidem*, f.199.
39. D.J.A.N.C.S, Fond *Comunitatea de Avere*, Inv. 720, reg. 1/1946-1947, f. 40v.
40. *Ibidem*, f. 65v

LES STRUCTURES SYLVICOLES DE LA COMMUNAUTÉ D'ARGENT DE L'ANCIEN RÉGIMENT MILITAIRE No 13 ROUMAIN-BANATIQUE DE CARANSEBEÇ

L'institution „Communauté d'argent" a été fondée en 1879 grâce au général Traian Doda pour administrer les forêts, les pâturages, les creux des monts et le terrain improductif. Toutes ces choses ont été reçues par les habitants de l'ancien Régiment militaire No 13 roumain-banatique de Caransebes de la part de l'Empire Austro-hongrois. Après 1948, quand les forêts ont été nationalisées, l'institution a eu comme objet d'activité l'administration des pâturages jusqu'à l'année 1960, quand celle-ci a été supprimée.

Dans cette étude, nous avons discuté des aspects en ce qui concerne l'organisation, le fonctionnement et les attributs de la direction, des services, des circonscriptions et d'autres structures sylvicoles.

¹ Maria Cocârțau, *Rolul Comunității de Avere în dezvoltarea orașului Caransebeș*, în *Studii și Comunicări de Istorie și Etnografie*, Caransebeș, 1982, p. 253

² Petru Nemoianu, *Probleme bănățene*, Tipografia Națională, Lugoj, 1910, p. 10.

³ Iancu Conciatu, *Probleme economice bănățene*, Ed. Curierul Banatului, Timișoara, 1939, p. 143.

⁴ Antoniu. Marchescu, *Grănicerii bănățeni și Comunitatea de Avere*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1941, p. 315 ; *Ce este Comunitatea de Avere grănicerească din Caransebeș*, Tipografia Corvin, Lugoj, 1944, p. 11 ; Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Caraș-Severin., *Fond Comunitatea de Avere din Caransebeș*, Inv. 492, dosar 11/1936, f. 1 ; Liviu Groza, *Generalul Traian Doda*, Ed. Dacia Europa Nova Lugoj, 2000, p. 84.

⁵ D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1923, f. 74v.

⁶ *Statut despre organismul și sfera de activitate a Comunității de Avere în districtul fostului Regiment confiniariu româno-banatic*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1892, p. 5.

⁷ *Statut despre organismul și sfera de activitate a Comunității de Avere în districtul fostului Regiment confiniariu româno-banatic*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, 1892, p.9.

⁸ A. Marchescu, *Grănicerii bănățeni și Comunitatea de Avere*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, p. 333.

⁹ D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1873-1881, f. 35v.

¹⁰ *Calenarul Românilor pe anul bisect de la Cristos 1904*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, 1903, p. 105.

¹¹ D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1905 f. 49v.

¹² Iancu Conciatu, *Reorganizarea Comunității de Avere din Banat*, Tipografia Huniadi, Timișoara, 1920, p. 19.

¹³ D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1920 f. 3-4.

¹⁴ S. Simu, *Comunitatea de Avere și munca graniței tinere*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, 1922, p. 6.

¹⁵ D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1923, f. 86v.

¹⁶ *Ibidem*, f. 87.

¹⁷ *Raportul Comitetului Comunității de Avere către adunarea generală a reprezentanței convocată pe 26 august 1921*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, Nr. 284/C 1921, p. 19-20.

¹⁸ *Ibidem*, p. 22-23.

¹⁹ *Ibidem*, p.24-25.

²⁰ D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1923, f. 113.

²¹ D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1930, f. 63; *Gazeta Oficială a Comunității de Avere, Caransebeș*, 14 iunie 1930, An II, Nr. 6, p. 4.

²² D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1931-1934, f. 134.

²³ D.J.A.N.C.S., *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1934-1936, f. 161-162;

-
- ²⁴ D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere*, Caransebeș, Inv. 43, dosar 170/1929, f. 2.
- ²⁵ *Statutul și regulamentele Comunității*, p.79.
- ²⁶ *Ibidem*, p. 85-86.
- ²⁷ *Ibidem*, p. 88-89.
- ²⁸ *Ibidem*, p.93-94
- ²⁹ *Regulamentul de serviciu al Comunității de Avere din Caransebeș*, Tipografia Diecezană, Caransebeș, Nr. 8/C 1941, p. 7-13.
- ³⁰ *Ibidem*, p.9-10
- ³¹ D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere*, Caransebeș, Inv. 43, dosar 177/1929-1930, f. 172-175.
- ³² *Idem*, Inv. 720, reg. 1/1908, f. 54.
- ³³ *Regulamentul de serviciu al Comunității de Avere din Caransebeș....*, p. 13.
- ³⁴ *Ibidem*, pp. 15-16.
- ³⁵ *Curierul Banatului, Timișoara*, 24 iunie 1939, An XIX, Nr. 26, p. 2.
- ³⁶ *Ibidem*, 11 iulie 1939, An XIX, Nr. 28, p. 2.
- ³⁷ D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 194.
- ³⁸ *Ibidem*, f.199.
- ³⁹ D.J.A.N.C.S., Fond *Comunitatea de Avere*, Inv. 720, reg. 1/1946-1947, f. 40v.
- ⁴⁰ *Ibidem*, f. 65v.

LES STRUCTURES SYLVICOLES DE LA COMMUNAUTÉ D'ARGENT DE L'ANCIEN RÉGIMENT MILITAIRE No 13 ROUMAIN- BANATIQUE DE CARANSEBEȘ

L'institution „Communauté d'argent" a été fondée en 1879 grâce au général Traian Doda pour administrer les forêts, les pâturages, les creux des monts et le terrain improductif. Toutes ces choses ont été reçues par les habitants de l'ancien Régiment militaire No 13 roumain-banatique de Caransebeș de la part de l'Empire Austro-hongrois. Après 1948, quand les forêts ont été nationalisées, l'institution a eu comme objet d'activité l'administration des pâturages jusqu'à l'année 1960, quand celle-ci a été supprimée,

Dans cette étude, nous avons discuté des aspects en ce qui concerne l'organisation, le fonctionnement et les attributs de la direction, des services, des circonscriptions et d'autres structures sylvicoles.